

Розділ I. ТЕОРЕТИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

doi: 10.15330/msuc.2019.21.5-8

Ірина Гирка,

кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри інформатики,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради,
(м. Харків, Україна)

Iryna Hyrka,

PhD of Pedagogical Sciences,
lecturer at the Department of Informatics,
Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian-
Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council
(Kharkiv, Ukraine)
irinasherbak19920626@gmail.com
ORCID ID 0000-0003-4161-735X

УДК 378.014.25:303.424]:001.4(045)

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЙ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ПРОВІДНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Анотація. У статті здійснено аналіз загальних методів дослідження стратегій позиціонування провідних університетів Західної Європи. Найголовнішими методами наукового дослідження виявлено метод дослідження концепцій та змісту позиціонування закладів вищої освіти провідних університетів Західної Європи; взаємозв'язок освітніх та соціальних послуг; комунікації; ціноутворення. На думку автора, стратегія позиціонування має міждисциплінарний характер, наявний постійний процес саморозвитку, саморегулювання та самовідновлення стратегій позиціонування університету з урахуванням науково-технічного прогресу.

На підставі аналізу наукової літератури автор визначила методологічні підходи до аналізу стратегій позиціонування провідних університетів країн Західної Європи, а саме: загальнонаукові, до яких належать системний, синергетичний, стратегічний, соціально-маркетинговий, критеріально-комплексний; конкретно наукові – системно-компаративний, системно-стратегічний, системно-методологічний, системно-методичний, системно-дидактичний, системно-компонентний аналіз, системно-інтегративний, системно-внутрішньокommunikativний, системно-зовнішньокommunikativний, системно-параметричний, системно-перспективний). Виділено ознаки стратегій позиціонування провідних університетів країн Західної Європи та тенденції подальшого розвитку стратегії позиціонування в умовах оновлення вищої освіти України.

У процесі написання статті авторка спиралася на обрані монографічний та вибірково-методичний, а також метод головного масиву стратегій позиціонування провідних університетів Західної Європи для опрацювання проаналізованої літератури на різних етапах.

Авторкою проаналізовано сайти Times Higher Education (THE), QS World University Rankings; The Academic Ranking of World Universities (ARWU) міжнародних рейтингів університетів, де було відібрано дані, за допомогою яких порівнювалися провідні університети, а саме: індекс академічної репутації; загальна кількість студентів; кількість іноземних студентів; загальна цитованість наукових публікацій; середньорічна кількість наукових статей у розрахунку на одного члена професорсько-викладацького складу.

Ключові слова: методи, метод наукових досліджень, стратегія позиціонування, провідний університет, рейтинг.

GENERAL RESEARCH METHODS FOR POSITIONING STRATEGIES OF LEADING UNIVERSITIES IN WESTERN EUROPE

Abstract. The article analyzes the general methods for researching positioning strategies of leading universities in Western Europe. The main methods of scientific research revealed a method for studying the concepts and content of positioning of higher education institutions of leading universities in Western Europe; the relationship of educational and social services; communications; pricing. According to the author, the positioning strategy has an inter-disciplinary character, a constant process of self-development, self-regulation and self-healing of university positioning strategies, taking into account scientific and technological progress.

Based on the analysis of scientific literature, the author defines methodological approaches to the analysis of positioning strategies of leading universities in Western Europe, namely: general science, which includes systemic, synergetic, strategic, social-marketing, critically complex; specifically scientific - system-comparative, system-strategic, system-methodological, system-methodological, system-didactic, system-component analysis, system-integrable, system-internal communicative,

system-communicative, system-parametric, system-perspective). She also identified signs of positioning strategies of leading universities in Western Europe and trends in the further development of positioning strategies in the context of updating higher education in Ukraine.

During the writing of the article, the researcher relied on the selected monographic and selective methods, as well as the method of the main array of positioning strategies of leading Western European universities for processing the analyzed literature at different stages.

The author analyzed the sites of Times Higher Education (THE), QS World University Rankings; The Academic Ranking of World Universities (ARWU) of international university ratings, where the data were selected, with which the leading universities were compared, namely: academic reputation index; number of total students; number of international students; general citation of scientific publications; average annual number of scientific articles per member of the faculty.

Keywords: methods, research method, positioning strategy, leading university, rating.

ВСТУП

Постановка проблеми. У зв'язку зі стрімким розвитком європейських країн посилюється інтерес до міжнародного досвіду у різних сферах діяльності, а особливо до освіти. Фахівці освітньої галузі прагнуть отримати якомога більше інформації про роботу своїх зарубіжних колег.

Сучасний етап є епохою глобального реформування освіти на світовому рівні, що підтверджується аналізом стану та динаміки розвитку освітніх систем Західної Європи. Кожна з націй прагне збагатити свій історично напрацьований освітній потенціал, активно вивчаючи інноваційний досвід організації і змісту освіти інших країн.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Методи наукових досліджень розглядалися такими науковцями, як Є. Хриков, В. Ортинський, С. Пальчевський та інші. Теоретико-методологічні аспекти порівняльно-педагогічних досліджень вивчали: О. Адаменко, В. Адрюченко, М. Ваховський, Л. Ваховський, О. Сухомлинська, Є. Хриков, Л. Штефан, Г. Щука та інші дослідники.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ – проаналізувати загальні методи дослідження стратегій позиціонування провідних університетів Західної Європи.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для розв'язання поставлених у статті завдань використано загальні й спеціальні методи наукового дослідження: системний і проблемно-цільовий аналіз філософської, науково-педагогічної, спеціальної літератури, нормативно-правових документів, ресурсів мережі Інтернет.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У контексті модернізації вищої школи України ведуться пошуки шляхів удосконалення організації систем управління закладами вищої освіти, акредитації вузів, джерел фінансування, підвищення якості викладання тощо. Процеси, що відбуваються в Європі, змушують поглянути на оновлений шлях педагогічних вузів по іншому і дослідити цілі, зміст, технології освіти педагога більш розширено. Сьогодні в Україні умови отримання педагогічної вищої освіти розвиваються дуже стрімко, тому виникає потреба у вивченні освітнього західноєвропейського досвіду.

На думку А. Харківської, трансформування освіти шляхом європейської інтеграції потребує кардинальних змін у управлінні, а саме, розширення самостійності суб'єктів управління освітою на різних рівнях (Харківська А. А., 2013).

Є. Хриков стверджує: «Проблема методів є актуальною для будь-якої сфери людської діяльності. Удосконалення методів – це вдосконалення та підвищення ефективності діяльності. Метод у найзагальнішому значенні – це певний спосіб дослідження якоїсь проблеми чи завдання... Розвиток методів наукового дослідження зумовлює розвиток науки, а розвиток науки, у свою чергу, зумовлює появу нових методів дослідження, більш адекватних новим дослідницьким завданням» (Хриков Є.М., 2017).

На думку В. Ортинського, методи педагогічного дослідження – це способи вивчення педагогічних явищ, одержання наукової інформації про них з метою встановлення закономірних зв'язків, відносин і побудови наукових теорій (Ортинський В. Л., 2009, с. 472).

С. Пальчевський метод науково-педагогічних досліджень визначав, як спосіб проникнення в сутність складних психолого-педагогічних процесів формування особистості з метою встановлення певних об'єктивних закономірностей виховання і навчання з метою практичного їхнього використання (Пальчевський С. С., 2007, с. 576).

Найголовнішими особливостями методів наукового дослідження є метод дослідження концепцій та змісту позиціонування ЗВО провідних університетів Західної Європи, взаємозв'язок освітніх та соціальних послуг; комунікації; ціноутворення тощо у стратегії позиціонування, що мають міжнауковий характер, постійний процес саморозвитку, саморегулювання та самовідновлення стратегій позиціонування університету з урахуванням науково-технічного прогресу.

Розглядаючи та визначаючи методи наукових досліджень, можна сказати, що майже у всіх розвинених європейських країнах стан освіти, а отже, і стратегія позиціонування визначається за багатьма показниками. Інформація поширюється залежно від призначення, вона може бути у вигляді повідомлення в соціальних мережах, звіту, довідника, підручника тощо.

О. Адаменко наголошує, що «загальноновизнаним є той факт, що найбільш надійними є ті результати наукового дослідження, які отримані шляхом поєднання якісного аналізу з кількісними вимірами. Якісний аналіз забезпечує глибину і детальність висновків, а застосування кількісних вимірів є необхідною умовою їх точності й об'єктивності». Що стосується питання про те, яку кількість автентичних матеріалів (першоджерел) треба проаналізувати для

забезпечення повноти й надійності результатів дослідження, то відповідь на це дає теорія вибіркового методу, що використовується в багатьох як точних, так і гуманітарних науках (Адаменко О. В., 2003, с. 7).

Використання вибіркового методу під час аналізу стратегій позиціонування провідних університетів Західної Європи сприятиме отриманню актуальної, різносторонньої та достовірної інформації.

У межах нашого дослідження для порівняльно-педагогічної роботи використано несутільне дослідження, за допомогою якого ретельно здійснюється аналіз спеціальної літератури, статистичних даних для досягнення більш глибокого розкриття проблеми та її сутності.

О. Адаменко зазначає три найбільш поширених методи несутільного дослідження: «монографічний, метод головного масиву та вибіркового методу» (Адаменко О. В., 2006, с. 613).

Монографічний метод використовували у своїх роботах Є. Хрикова «Методологія педагогічного дослідження», М. Брейя «Дослідження з порівняльної освіти. Підходи та методи», А. Харківська «Теоретичні та методичні засади управління інноваційним розвитком педагогічного ВНЗ», С. Іванова «Україна в європейському науково-освітньому та інноваційному просторі: концепція адаптації та інтеграції в умовах Угоди про асоціацію з Європейським Союзом» та інші.

Аналіз вищезгаданих робіт допоміг визначити методологічні підходи до аналізу стратегій позиціонування провідних університетів країн Західної Європи (загальнонаукові – системний, синергетичний, стратегічний, соціально-маркетинговий, критеріально-комплексний; конкретно наукові – системно-компаративний, системно-стратегічний, системно-методологічний, системно-методичний, системно-дидактичний, системно-компонентний аналіз, системно-інтегративний, системно-внутрішньокommunikativний, системно-зовнішньокommunikativний, системно-параметричний, системно-перспективний); ознаки стратегій позиціонування провідних університетів країн Західної Європи; тенденції подальшого розвитку стратегії позиціонування в умовах оновлення вищої освіти України.

Для вивчення змісту періодичних видань, освітніх та наукових сайтів провідних університетів Європи, матеріалів міжнародних конференцій нами був використаний метод головного масиву.

Також у процесі аналізу стратегій позиціонування провідних університетів країн Західної Європи було використано вибіркового методу, тобто відбір із загальної (генеральної) сукупності певної кількості понять (для визначення базових та ключового понять дослідження) та параметрів (для оцінки інших параметрів генеральної сукупності).

Основа вибірки – це перелік елементів генеральної сукупності (ГС), який відповідає вимогам: повноти, точності, адекватності меті дослідження, зручності роботи з ним, відсутності дублювання (Адаменко О. В., 2003, с. 8).

На сайтах провідних університетів країн Західної Європи та міжнародних рейтингів університетів, таких як THE World University Rankings; QS World University Rankings; The Academic Ranking of World Universities нами була опрацьована інформація для вирішення поставлених завдань цього дослідження.

Для правильного використання вибіркового методу доречним буде визначення схеми відбору джерел та обсягу вибірки. Тому правильно буде скористатися комбінованою вибіркою, що дозволило нам використати різні схеми відбору елементів генеральної сукупності для формування потрібної інформації при стратегіях позиціонування провідних університетів.

Із сайтів THE World University Rankings, QS World University Rankings, The Academic Ranking of World Universities (ARWU) за допомогою комбінованої вибірки було відібрано індекс академічної репутації; загальну кількість студентів; кількість іноземних студентів; загальну цитованість наукових публікацій; середньорічну кількість наукових статей у розрахунку на одного члена професорсько-викладацького складу.

Розглянувши інформацію на перерахованих вище сайтах, можна сказати, що репутація закладів вищої освіти зростає або знижується залежно від показників.

За допомогою аналізу, синтезу, порівняння, протиставлення, тобто використавши традиційні якісні і кількісні загальнонаукові та конкретно наукові методи, опрацьовано зміст першоджерел вибіркової сукупності, які спрямували наше дослідження на тлумачення потрібного наповнення отриманих даних крізь призму його мети і завдань.

У своєму навчальному посібнику з освітніх досліджень Picciano (2004) представив просте порівняння кількісних і якісних методів дослідження в освіті. Він визначив кількісне дослідження як таке, що засноване на «зборі числових даних, які потім піддаються аналізу з використанням статистичних процедур». З іншого боку, він припустив, що якісне дослідження спирається на «значення, концепції, контекст, опис та налаштування». Кількість відноситься до кількості, а якість відноситься до суті речей (Picciano, Anthony G., 2004, P. 51).

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, системний і проблемно-цільовий аналіз філософської, науково-педагогічної, спеціальної літератури, нормативно-правових документів, ресурсів мережі Інтернет було використано для з'ясування стану дослідження проблеми позиціонування провідних університетів країн Західної Європи; синтез і контент-аналіз – для визначення базових та ключового понять дослідження, а також їхніх особливостей; порівняльно-аналітичний метод – з метою опрацювання отриманих даних та побудови карт-перцепцій; прогнозування – для узагальнення результатів наукового пошуку.

Поєднання в ході дослідження цих методів сприяло здійсненню ґрунтовного аналізу значного масиву інформації, що дозволило отримати неупереджені об'єктивні висновки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Адаменко, О. В. (2003). Вибірковий метод в історико-педагогічному дослідженні. Вісник Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка, 4, 6-14.
- Адаменко, О. В. (2006). Розвиток педагогічної науки в Україні в другій половині ХХ століття (1950 – 2000 рр.). (Дисертація доктора педагогічних наук). Луганськ.
- Ортинський, В. Л. (2009). Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр учбової літератури.
- Пальчевський, С. С. (2007). Педагогіка: навч. посіб. Київ: Каравела.
- Харківська, А. А. (2013). Управління інноваційним розвитком ВНЗ в умовах формування загальноєвропейського простору вищої освіти. Теорія та методика управління освітою: електрон. наук. фак. видання, 13. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A SP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=ttmuo_2013_13_12.
- Хриков, Є.М. (2017). Методологія педагогічного дослідження. Харків: ФОП Панов А. М.
- Picciano, Anthony G.(2004). Educational Research Primer. London; New York: Continuum.

REFERENCES

- Adamenko, O. V. (2003). Vybirkovyi metod v istoryko-pedahohichnomu doslidzhenni. Visnyk Luhanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka, 4, 6-14.
- Adamenko, O. V. (2006). Rozvytok pedahohichnoi nauky v Ukraini v druhii polovyni KhKh stolittia (1950 – 2000 rr.). (Unpublished doctoral dissertation). Luhansk.
- Ortynskiy, V. L. (2009). Pedahohika vyshchoi shkoly: navch. posib. dla stud. vyshch. navch. zakl. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.
- Palchevskiy, S. S. (2007). Pedahohika: navch. posib. Kyiv: Karavela.
- Kharkivska, A. A. (2013). Upravlinnia innovatsiinym rozvytkom vnz v umovakh formuvannia zahalnoievropeiskoho prostoru vyshchoi osvity. Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu: elektron. nauk. fakh. vydannia, 13. Retrieved from: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A SP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=ttmuo_2013_13_12
- Khrykov, Ye.M. (2017). Metodolohiia pedahohichnoho doslidzhennia. Kharkiv: FOP Panov A. M.
- Picciano, Anthony G.(2004). Educational Research Primer. London; New York: Continuum.

Статтю подано до редколегії 12.09.2019 р.

Рекомендовано до друку 02.10.2019 р.